

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку в напрямі гармонізації з міжнародними стандартами безпосередньо вплинуло на сформовані традиції розкриття у звітності облікової інформації. У зв'язку з оновленням форм фінансової звітності вітчизняних підприємств, прості акції яких вільно обертаються на фондовому ринку, потребує уточнення порядок розкриття показників прибутковості їх простих акцій.

Інформацію стосовно чистого прибутку (збитку) на одну просту акцію (показника прибутковості простих акцій), розкривають у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) підприємства, зареєстровані в організаційно – правовій формі публічного акціонерного товариства. Показник чистого прибутку на просту акцію використовується користувачами інформації для оцінки результатів операційної діяльності підприємства з метою формування висновку щодо його потенціалу і прийняття рішення щодо доцільності інвестицій. Економічний зміст показника прибутку на акцію полягає в розкритті ефективності (прибутковості) використання на підприємстві ресурсів, наданих власниками його простих акцій.

У розділі IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) підприємства звітна інформація розкривається за такими статтями [3]:

- Середньорічна кількість простих акцій;
- Скоригована середньорічна кількість простих акцій;
- Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію;
- Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію;
- Дивіденди на одну просту акцію.

Слід зауважити, що порядок розрахунку прибутковості акцій підприємства у примітках до фінансової звітності не розкривається.

Компаративний аналіз порядку визначення показника чистого прибутку на акцію, викладеного в МСБО 33 і в П (С)БО 24 показав, що за винятком окремих термінологічних характеристик, алгоритм розрахунку зазначеного показника за вітчизняними обліковими стандартами відповідає рекомендаціям міжнародних стандартів [2; 4].

Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію підприємства згідно з П (С)БО 24 визначається діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій в обігу [4]. Величина скоригованого чистого прибутку (збитку) є показником максимально можливого ступеня зменшення прибутку (збільшення збитку) на

одну просту акцію в разі конвертації розбавляючих потенційних простих акцій без відповідного збільшення активів підприємства.

У МСБО 33 показник скоригованого чистого прибутку на просту акцію названо розбавленим прибутком на акцію [2]. Порядок визначення скоригованого чистого прибутку на просту акцію, викладений в П (С)БО 24 відповідає положенням МСБО 33 стосовно розрахунку розбавленого прибутку на акцію.

Скоригований чистий прибуток (збиток) підприємства визначається за допомогою коригування чистого прибутку (збитку) (після вирахування дивідендів на привілейовані акції) на вплив розбавляючих потенційних простих акцій, а саме: до чистого прибутку додаються витрати на відсотки, пов'язані з розбавляючими потенційними простими акціями, визнані у звітному році, віднімається поточний та відстрочений податок на прибуток, пов'язаний з витратами на відсотки, віднімаються дивіденди на розбавляючі потенційні прості акції, визнані у звітному році.

До складу потенційних простих акцій (фінансові інструменти або інші угоди, які дають право на отримання простих акцій у майбутньому) відносяться [2]:

- Облігації, які можна конвертувати у прості акції;
- Привілейовані акції, які можуть бути конвертовані в прості акції;
- Опціони на акцію;
- Акції, які можуть бути придбані за спеціальними програмами для працівників;
- Контракти, учасники яких мають право на отримання простих акцій в майбутньому.

Потенційна проста акція визнається розбавляючою за умови, якщо конвертація фінансового інструменту або іншої угоди у прості акції призведе до зменшення чистого прибутку (збільшення чистого збитку) на одну просту акцію у майбутньому.

Скоригована середньорічна кількість простих акцій – середньорічна кількість простих акцій в обігу, скоригована на кількість розбавляючих потенційних простих акцій.

Для розрахунку показника скоригованого прибутку на одну просту акцію вплив потенційних простих акцій на прибуток на акцію має бути розбавляючим, тобто сума розбавленого прибутку на акцію має бути нижчою за суму чистого прибутку на акцію, розраховану за один і той самий звітний період. Потенційні прості акції з антирозбавляючим впливом не включаються до розрахунку прибутку на акцію.

Показники прибутковості акцій у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) зазначаються в гривнях.

Інформацію щодо сум чистого прибутку на одну акцію і скоригованого чистого прибутку на одну акцію доцільно розкривати в примітках до фінансової звітності за окремою таблицею, макет побудови якої наведено у табл. 1.

Розрахунок показників прибутковості простих акцій підприємства

1.1. Розрахунок середньорічної кількості акцій в обігу

Період (кількість днів)	Стаття	Випу- щено	Ви- куп- лено	Про- дано	Кількість простих акцій в обігу	Часовий зважений коєфіці- єнт	Середньо- зважена кількість акцій в обігу
1	2	3	4	5	6=3-4+5	7=1/365	8=6x7
1.01-31.03=90 днів	Кіль- кість на початок року				700000	90/365	172602,74
1.04- 30.09=183 дні	Випуск	10000			710000	183/365	355972,6
1.10- 31.12=92дні	Випуск	20000			730000	92/365	184000
Середньоріч- на кількість простих акцій в обігу						1	712575,34

1.2. Прибутковість простих акцій підприємства, грн.

Назва статті	Звітний рік	Попередній рік
Прибуток/ (збиток), що належить акціонерам – власникам простих акцій	100000	
Прибуток/ (збиток), що належить акціонерам – власникам привілейованих акцій		
Прибуток/ (збиток) за рік	100000	
Середньорічна кількість простих акцій в обігу (шт.)	712575,34	
Середньорічна кількість привілейованих акцій в обігу (шт.)		
Чистий прибуток/ (збиток) на просту акцію	0,14	
Скоригований чистий прибуток/ (збиток) на одну просту акцію	0,13	
Чистий прибуток/ (збиток) на одну привілейовану акцію		
Скоригований чистий прибуток/ (збиток) на одну привілейовану акцію		

Порядок заповнення пропонованої примітки ілюструє такий приклад.

На початку звітнього року публічним акціонерним товариством в обіг випущено 8000 конвертованих облігацій. Кожні 5 облігацій можуть бути конвертовані у 4 прості акції. Витрати на сплату процентів за цими облігаціями

складають 500 грн. за рік. Чистий прибуток підприємства за рік склав 100 тис. грн. Кількість акцій в обігу на початок року – 700 тисяч. Випуск нових акцій відбувся 1 квітня – 10 тисяч та 1 жовтня – 20 тисяч. Розрахувати суми чистого і скоригованого чистого прибутку на акцію.

Чистий прибуток на одну просту акцію: $100000 / 712575,34 = 0,14$ грн.

Скоригований чистий прибуток: $100000 + 500 - 500 \times 0,18 = 100410$ грн.

Кількість розбавляючих простих акцій: $8000 / 5 \times 4 = 6400$ шт.

Скоригована середньорічна кількість акцій: $712575,34 + 6400 = 718975,34$ шт.

Скоригований чистий прибуток на одну просту акцію:

$100410 / 718975,34 = 0,13$ грн.

Отже, при конвертації облігацій дохід власника простих акцій знизиться з 14 коп/акцію до 13 коп/акцію.

Розкриття інформації щодо порядку розрахунку прибутковості простих акцій підприємства у примітках забезпечить користувачів фінансової звітності відомостями щодо ефективності використання менеджментом підприємства, зареєстрованого в організаційно – правовій формі публічного акціонерного товариства, коштів, внесених його акціонерами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://www.rada.gov.ua>

2. МСБО 33 «Прибуток на акцію». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://www.minfin.gov.ua>

3. П (С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://www.rada.gov.ua>

4. П (С)БО 24 «Прибуток на акцію». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://www.rada.gov.ua>